

K0849

HAYDN

(1732-1809)

A Szabolcsi Bence által összeállított diafilm alapján
válogatta és szerkesztette: B. Zsédenyi Judit

JOSEPH HAYDN

A bécsi klasszikus zeneszerzői iskola megalapítója és az egyetemes zenetörténet egyik legnagyobb alakja.

1732. március 31-én született Rohrauban, földműves család második gyermekeként. A vegyes lakosságú háttérterületen már gyermekkorában megismerkedett a német paraszti táncmuzsika, a horvát, valamint a magyar népzene alapelemeivel. Tanulmányait Hainburgban végezte, majd a bécsi dóm gyermekkórusában énekelt. Később tanított, de egy diákcsíny miatt 1749-ben egy fillér nélkül az utcára tették.

Haydn első munkái népies vígoperák voltak, melyek sajnos nem maradtak fenn. 27 évesen Morzin grófhoz került, mint házi zeneszerző és zeneigazgató. Itt csak néhány évig maradt, 1761-ben aláírta Esterházy Miklós hercegnél a „járandóságait és magatartásbeli kötelezettségeit” tartalmazó másodkarmesteri szerződését. 1766-ban nyerte el az udvari karmesteri rangot. A kismartoni színházépület megnyitására írta 1768-ban *Lo speziale* című vígoperáját, 1775-ben Bécsben mutatták be *Il ritorno di Tobie* című oratóriumát, rendkívüli sikerrel.

Fertődön, a kedvező körülmények hatására a művész szárnyakat kapott, és példátlan termékenységgel komponált. Előbb a kamarazenekari műfajokban — elsősorban a vonósnégyes területén — alakította ki kristálytisztá szerkezetű, újszerű stílusát. Szimfóniák és versenyművek során át érlelte és csiszolta alkotói eszköztárát. Így jöttek létre szonátái és szimfóniái (Londoni, Búcsú, Párizsi szimfónia), ezek a többnyire négytétéles, ciklikus művek. Két utolsó oratóriuma — A teremtés, Évszakok — Händel óta a műfaj legnagyobb alkotásai.

Amikor Esterházy Miklós meghalt, fia, Antal feloszlatta az udvari zenekart és a karmestert nyugdíjazta. Haydn ekkor 58 éves. 1790—92 és 1794—95 között hangversenykörútra megy Angliába. Mindenütt lelkes ünneplés fogadja. Mozarttal barátságot kötött, Beethoven pedig rövid ideig a tanítványa volt. Az idős mestert külföldi akadémiák választották tagjaik közé.

Haydn 1809. május 21-én halt meg Bécsben.

A képek jegyzéke

1. Az alsó-ausztriai Rohrau. Itt született Haydn 1732. május 31-én.
2. Első szimfóniáját 1759-ben írta, Morzin gróf házi karmestereként, a csehországi Lukavecban.
3. A fiatal Haydn
4. A másodkarmesteri állásról szóló híres szerződés, melyet Esterházy Miklóssal kötött.
5. A kismartoni Esterházy-kastély, a főúri zenei élet legjellemzőbb és legfontosabb színhelye.
6. Haydn-nak nemcsak a kastély, hanem a templom zenei életéről is gondoskodnia kellett.
7. A díszes színházépület, ahol Haydn vezényletével egymást érték a bemutatók.
8. Hangszerei közül: a baryton és a zongora.
9. Az 1792-ben született „Búcsú-szimfónia” kottája.
10. Haydn arcképe, mely népszerűségének tetőpontján ábrázolja.
11. A „Magyar nemzeti induló” kottája
12. Bécsben temették el, majd évekkel később hamvait a kismartonhegyi templom (képünk) sírboltjában helyezték el.

MAGYAR DIAFILMGYÁRTÓ VÁLLALAT

Diafilm hny. 3124 — 300 pld.

F. k.: Hári Ferenc